

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

D. Erasmi Roterodami, Viri doctissimi, Parabolarum seu Similium Liber elegantissimus

Erasmus, Desiderius

Haganoae, 1520

Ex Seneca

[urn:nbn:de:bsz:31-270840](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-270840)

EX PLVTARCHI MORALIBVS XXXII.

da si qua mala quæ deleri non queant. Sic in uita, bonorum contemplatione, obscuranda malorum memoria.

Vt in Musica graues acutis sic miscent, ut concentû efficiant. Ita bonis & malis utêdû in uita, ut ex utrisq; uiuendi ratio tēperef.

Vt grammaticus non solum uocalibus utitur, sed & consonantibus, tenuibus, aspiratis, grauibus, longis, ut modulata sit oratio. Sic in uita nihil purum

Vt Musici duriores harmonias aliis obscurant modulationibus. Sic in uita si quid accidit præter animi sententiam, meliorû collatione est obscurandum,

Vt flamma excitata uento, maior est ac uehementior, sed parum durabilis ac constans. Sic uehemens cupiditas ob metum adiunctum, incertam habet uoluptatem.

Diffimile.

Gubernator etiam si multum conducit, tamen non potest sædare uentos & undas. At ratio, ac mentis habitus non solum animi motus componit, uerum & corporis morbos sæpe leuat.

Vt qui per febrim aut epialum, horrent atq; æstuant, grauius afficiuntur iis, qui eadem foris patiuntur. Sic fortunæ res, quod foris adueniant, minus discrutiant, quam ea quæ sunt animi.

Vt si fons ipse turbidus sit, quicquid inde fluxerit, nõ potest esse purû. Sic animus si sit infectus malis affectibus, omnia uitiat quæ accedunt. contra, si purus & tranquillus.

Vt qui thus tundunt, etiam si purgêtur, tamen odorem in multum tempus referunt. Ita animus diu uersatus in honestis negotiis, diu seruabit iucundam memoriam, qua fretus cõtemnet eos, qui uitam ut miseram deplorant.

Vt multa agrestia subnascuntur in agro, mala quidê ipsa sunt, sed tamen signa foelicis atq; uberis soli, si quis excolat. Sic animi affectû p se mali, arguit i geniû nõ malû, si accedat recta institutio.

EX SENECA.

Vt qui se meminerunt inquilinos esse, & in conducto habitare, & modestius se gerunt, & minus grauatim exeunt. Ita qui intelligunt domicilium corporis ad breue tempus a natura

D. ERASMI ROT. SIMILIA

conmodatum esse, & uiuunt temperantius, & libentius moriunt.
Ut foelitor est, quem uentus acrior cito in portū pertulit, quā
quem uenti segnes, & longa tranquillitas lentissimo tedio delassa
runt. Ita fortunator, quem festinata mors statim his uitae malis
eximit.

Quemadmodū nauigantibus, terraeq; urbesq; recedunt. Sic
rapidissimi temporis cursu, primum pueritiam abscondimus, de
inde adolescentiam, deinde senectutis optimos annos.

Vt qui serius exiuit, cursus celeritate penset ac sarciat oportet.
Ita qui serius ad bonam uitam, aut literas accessit, diligentia repa
ret necesse est, superioris cessationis iacturam.

Animalia quaedam circa cubilia confundunt uestigia, ne que
ant inueniri. Sic nobis caelandum bonum nostrū, quo tutius sit.

Vt in aperto posita & exposita negliguntur, ac praetereuntur, ab
strusa petunt insidiis. Ita qui ualde latet, & a uulgo semotus est,
in huius uitam inquirunt homines.

Demetrius uitam perpetuo tranquillam, & sine ullis fortunae
incurtionibus, mare mortuum uocauit.

Vt sol minora obscurat lumina. Ita ad uirtutem reliqua com
moda nihil habent momenti.

Vt nihil adfert momenti nimbus in mare decidens. Ita fortu
nae incommoda nihil mouent sapientem.

Poma quaedam suauiter acerba sunt, & in uino nimium ueteri
delectat & ipsa amaritudo. Sic amicorum defunctorū memoria
mordet animum, sed non sine uoluptate.

Supra modum deditus uino, secem quoq; exorbet. Sic admodū
uitae auidus, qui ne extrema quidem senecta uult mori.

Vt in eundem anem nemo bis descendit. Sic ob rapidum
cursum uitae, homo ad singula momenta alius est.

Vt latronum genus, quod Aegyptii Philistae uocant, in hoc am
plectuntur, ut strangulent. Sic uoluptates dum blandiunt, ne cant.

Iumenta quorum in aspero indurata est ungula, quamlibet pa
tiuntur uiam, in palustri pascuo saginata cito subteruntur. Sic
animus duris rebus assuetus minus offenditur.

EX PLVTARCHI MORALIBVS XXXIII.

Vt alia uestis magis sapientem decet, quam alia, cum nullam oderit. Sic magis congruit hoc aut hoc loco uiuere.

Disfimile.

Alia remedia cum administrant tristitia, post sanitatem denique delectant. Philosophia pariter salutaris est & dulcis.

Robora in rectum quamuis flexa reuocabis. Curuatas trabes calor explicat, & aliter natae in id finguntur, quod usus noster exigit. Quanto magis animus accipit formam flexibilis, & omni humore obsequentior.

Quemadmodum stultus est, qui equum empturus, non ipsum inspicit, sed stratum eius ac frenos. Sic stultissimus, qui amicum asciturus, eum e uestitu, aut opibus aestimat.

Vt grando illisa testis dissiulat, magno quidem fragore, uerum nulla noxia. Sic insultus fortunae nihil potest in sapientem.

Vt praestigiatorum fraudes fallunt, & cum uoluptate. Sic sophisticis argutiis capi ridiculum est, non periculosum.

In labyrintho properantes ipsa implicat uelocitas. Sic qui uita commodis student, magis inuoluuntur incommodis.

Nauis in fluuio magna, in mari parua est. Sic mediocres alibi, alibi uidentur insignes.

Auis quae pluma tantum tenetur, minimo dispendio potest aufugere. Sic opes non debent nos remorari a studio sapientiae.

Serpens etiam pestifera dum frigore torpet, tute tractatur, non quod desit uenenum, sed quod non possit explicare. Sic qui uisdam ad eximiam malitiam uires desunt, non animus.

Vt Phoenix non nisi quingentesimo anno nascitur. Ita infignium uirorum rarus est prouentus.

Non faciunt equum meliorem aurei freni. Nec hominem meliorem fortunae ornamenta.

Radii solis & si contingunt terram, tamen ibi sunt unde mittuntur. Sic sapientis animus, tametsi uersatur hic, tamen apud suam originem est.

Qui nimium incitatus fertur, non ubi uult, sistit sese, sed longius efferre quam uelit. Sic nimia in dicendo celeritas, temere rapit.

D. ERASMI ROT. SIMILIA.

Vt segetem nimia sternit ubertas, rami onere franguntur. Sic animos immoderata rumpit foelicitas.

Flamma nec premi potest, nec quiescere. Sic animus natiuo impetu fertur ad honesta.

Semen licet exiguum, tamen locum nactum idoneum uires suas explicat, & ex minimo in maximos actus diffundit. Sic ratio sapientiae paucis constat uerbis, in opere crescit.

Vinum quod in dolio placuit, non fert aetatem, quod recens durum est, & asperum, postea placet. Sic adolescentia durior matu rescit, & ad frugem peruenit.

Qui multis negotiis distrahitur, ueluti lacus est ad quem a multis concurritur, qui eum & exhauriunt & turbant.

Non est admirationi una arbor, ubi sylua tota in altu surrexit. Sic non animaduertit una sententia, cum passim omnia referta sunt sententiis, sed si raro incidat.

Ignis qui ualentem materiam occupauit, aqua & interdum ruina extinguendus est. ille qui alimentis deficitur, sua sponte subdit. Sic facilis est mors senum.

Gladiator tota pugna timidissimus, cum moriendum est, fortiter aduersario iugulum praestat, & errantem gladium sibi attemperat. Sic mors admota etiam imperitis animum dedit, ut praesentem fortiter ferant, qui, cum procul abesset, formidabant.

Magnus gubernator, & scisso nauigat uelo, & si exarmauit, tamen reliquias nauigii aptat ad cursum. Sic in corpore parum foelici ac deficiente, tamen fortis animus sui similis est.

In naui quae sentinam trahit, uni aut alteri rimae obstititur. ubi pluribus locis laxari coeperit, succurri non potest nauigio dehiscenti. Ita in senili corpore, aliquatenus fulciri potest imbecillitas. uerum ubi totum collabi coeperit, nihil agitur remediis.

Vt putri & ruinam minanti aedificio non adhibentur fulturae, sed circumspectandum ut exeat. Ita defecto corpore demigrandum e uita.

Vt si quis uaria spargat, necesse est ut aliqua proueniant. Sic omnia tentanti quaedam succedunt.

Vna tussis non facit phthisim, sed in morem adducta. Ita error non statim gignit animum morbum.

Vt agrotus non quærit medicum disertum, sed sanandi peritū. Sic a philosopho non requirimus orationem phaleratam.

Philosophus etiam eloquens, perinde est quasi si bonus gubernator etiam formosus sit.

Vt in corporibus morbus segnitie & lassitudine præsentitur. Sic infirmus animus, priusquam opprimatur malis, præsumptione quatitur.

Vt semina bona, si in solum borum inciderint, similia origini proueniūt, eadem hum⁹ sterilis ac palustris necat. Sic philosophiæ præcepta, si in bonum, aut prauum animum inciderint.

Non continuo melior gubernator, cui pulchrius ac maius sit nauigium. Ita non est melior uir, cui fortuna splendidior,

Diffimile.

Ex congiario epulo, aut uisceratione, tanto minus redit ad singulos, quanto in plures distribuitur. Non idem accidit in bonis animi, quæ tota ad singulos pueniūt, nec cōmunicatiōe minuūt.

Vt plus debet Neptuno, qui merces preciosissimas deportauit. Sic plus debet principi, qui trāquillitatem, & pacem publicam nō in uoluptatibus, sed honestissimis studiis consumit.

Canis quicquid exceperit, protinus deuorat, & semper ad spem futuri hiat. Ita quod expectantibus fortuna proiecit, id sine ulla uoluptate demittimus, statim ad rapinam alterius erecti.

Vt libri quos non euoluas, situ cohærescunt. Ita memoria eua nescit, nisi subinde renoues.

Lana quosdam colores statim imbibit, quosdā non nisi sæpius macerata recocta. Sic alias disciplinās ingenia cū acceperunt, p̄tin⁹ p̄ stāt. philosophia nisi alte descēdit, & diu sedit, nō colorabit animū.

In aquam demissa quædam, cum sint rectissima, speciem curui præfractiq; uisentibus reddunt. Ita si de rebus perperam iudicam⁹ nostrum est uitium, non rerum.

Querimus nonnunquam eos, quibuscum stamus, ita quidam quod sciunt, se scire nesciunt.

D. ERASMI ROT. SIMILIA.

Quemadmodum perniciosior hostis fugientibus. Sic grauius
est incommodum si cedas, ac des terga.

Quo fabula, sic uita, non qua diu, sed quam bene acta sit, refert.

Vt istum quem prauideris, commodius excipis. Sic praeo-
gitatum malum minus offendit.

Vt histrio non est foelicior, quod in scenis adornatus, rex aut
deus uideatur. Sic nec homo fortunae muneribus, quandoquidem
suis bonis aestimatus, nihil est.

Vt pumilio, etiam si in monte consistat, pusillus est, Colossus
etiam si in puteo, magnus. Ita sapiens in quacumque fortuna suis
bonis magnus est, stultus & in summa fortuna humilis.

Quemadmodum reus paribus sententiis absolvitur. Sic sapiens
ubi paria maleficiis merita sunt, magis meminit benefactorum,
quam iniuriarum.

Dis simile.

Illud uenenum quod serpentes sine sua pernicie continent, in
alienam effundunt. At malitia maximam sui ueneni partem bi-
bit ipsa.

Dis simile.

Creditori praeter sortem extra ordinem numeramus, benefici-
orum autem usum esse gratuitum iudicamus, & illa crescunt mo-
ra, tantoque plus soluendum est, quanto tardius.

Vt post malam etiam segetem serendum, ut post naufragium
tentantur maria, ut foeneratorem a foro non fugat coactor. Ita
beneficium denuo collocandum, etiam si semel incideris in ho-
minem ingratum.

Fucata facies nec diu nec multis imponit. Ita simulatio, non
nisi ad tempus, & paucos decipit.

Vt umbra nos uel inuitos comitatur. Ita gloria uirtutem se-
quitur, etiam fugientem.

Vt umbra aliquando antecedit, aliquando sequitur. Sic qui-
busdam statim contingit fama, quibusdam post mortem. denique ea
quo longius sequitur, hoc magis esse solet.

Vt nec mundus crescit, nec sol, nec luna, nec mare. Ita pares
sunt omnes sapientes.

Vt oculi diutino morbo difficiles facti, quouis solis radio offen-

EX PLVTARCHI MORALIBVS. XXXV.

duntur. Sic uitia, multa & assidua contracta temulentia durant & sobriis.

Ut dolium efferuescente uino rumpitur, & quod in imo est, eruitur in summum. Sic ebrietas abditissima pectoris profert.

Quemadmodum onerati mero, non continent cibum. Ita nec arcanum redundante uino.

Ut æque mortuus est, qui conditus est in odoribus, & qui trahit unco. Ita æque sunt infœlices, & qui uoluptatibus indulgent, & qui ambitiosis negotiis uacant.

Ut bonus artifex e quauis materia simulacrum fingit. Ita sapiens quamuis fortunam semper administrabit.

Ut initia morborum quamuis leuia serpunt. Ita si uitia & affectus uel leuissimos semel admittas, crescunt & auescunt.

Ut quædam fera etiam domita, tamen subito ad feritatem naturam recurrunt. Ita nunquam bona fide uitia mansuescunt.

Ut nullum animal nec mite, nec ferum paret rationi, qua caret. Sic nullus affectus.

Qui sibi comparatione deteriorum bonus uidetur. Perinde est ac si quis ad claudos respiciens, suam miretur uelocitatem.

Ut e diuersis uocibus constat chorus. Ita uariarum disciplinarum mixtura constat eruditio.

Qui imitatur auctores, dabit operam, ut similis illis sit, quem admodum filius similis est patri, non quæ admodum imago picta.

Ut e diuersis numeris constat unus, summam illorum in se complectens. Sic e diuersis conflatur eruditio, iam tua, non aliorum.

Cibus innatans stomacho, onus est, non cibus. idem mutatus, in uires & sanguinem transit. Sic quæ legeris, si solida durat in memoria, aliena manet. si abeunt in ingenium, tum reddunt eruditiorum.

Apes e uariis uarios colligunt succos, sed eos suo spiritu mutant ac digerunt, alioqui non factura mel. Sic euoluendi sunt autores omnes, sed quod legeris in tuum usum transformandum,

Alibi diligenter expenditur, non quid habeat quisque, sed quid habeat suum. Itidem hominem suis propriis bonis oportet astimare.

Ut egregius artifex, non in una materia artifex est. Sic sapiens

D. ERASMI ROT. SIMILIA.

In quavis fortuna se bene gerit.

Quemadmodum fures alienis poculis ansas mutant, ne possint agnosci. Ita nonnulli de alienis inuentis paululum quiddam im mutant, ac sibi usurpant, & detractis aut additis pauculis uerbis, existimant suum uideri posse, quod est alienum.

Vt sydera contrarium mundo iter intendunt. Ita sapiēs aduersus opinionem omnium uadit.

Cum potentes imperio aditi, & consensu seruiētium ualidi, nocere intendent, tam citra sapientem omnes eorum impetus deficient, quæ quæ neruo, tormentis ue in altum exprimuntur, cum extruissimum exierunt, citra cælum tamen flectuntur.

Adiice illos, qui non aliter quam quibus difficilis somnus, uersant se & hoc atque illo modo componunt, donec quietem lassitudine inueniant, statum uitæ suæ formando, subinde in eo nouissime manent, in quo illos non mutandi odium, sed senectus ad nouadum pigra deprehendit.

Nihil ergo magis præstandum est quam ne pecorū ritu sequamur antecedentium gregem, per gentes non quo eundem est, sed quo infestum.

Vt in magna strage alius alium trahit in ruinam. Ita in publico errore, alius alium secum trahit ad perniciem.

Vt qui in ludo uersantur gladiatorio, cum iisdem uiuunt ac pugnant. Ita uulgus hominum inter sese dimicat, & alius alium spoliat uel amicissimum.

Vt feræ mutuo laniatu uiuunt. ita quisquis potentior malo inferioris ditescit ac crescit.

Vt qui per spinosa ingrediuntur loca, suspensis pedibus eant necesse est. Ita de rebus friuolis, aut molestis loquenti, breuiter est transfiliendum ad uberiora, gratioraque.

Vt qui spinas habet in pedibus, ubique spinas calcat. Ita sterili ingenio omnis materia sterilis est.

Vt qui in alieno habitant, multis anguntur incommodis, semperque de aliqua domicilii parte queruntur. Ita animus nunc de capite, nunc de pedibus, nunc de stomacho, nunc aliud de alio querit significans se non esse in suo domicilio, sed unde breui sit emigrandum.

Vt montium proceritas minus apparet procul intuentibus, ubi accesseris, tum apparet quæ sint in arduo. Ita nemo prospicit quæ excelsus sit animus philosophi, quantumque supra res omnes humanas emineat, nisi propius contempleris, & imitatione ad illum accesseris.

Quemadmodum spiritus noster clariorem sonum reddit, cum illum tuba per longi canalis angustias tractum, patenti ore nouissime effudit. Sic sensus nostros clariore arcta carminis necessitas efficit, eadem negligentius audiuntur, minusque, percutiunt, quam diu soluta oratione dicuntur. Potest trahi & huc, ut si quis dicat famam uirtutis clariorem existere, si diu rebus aduersis oppressa, tandem emerferit.

Vt qui in solem uenit, licet non in hoc uenerit, coloratur, & qui in unguentaria taberna refederunt, & paulo diutius comorati sunt odorem loci secum ferunt. Ita qui cum sapiente consuetudinem habent, etiam si non hoc agant, tamen redduntur meliores.

Diffimile.

Tempesta minatur antequam surgat, crepant adificia antequam corruant, prænnunciat fumus incendium. At subita est ex homine pernicietas, & eo diligentius tegitur, quo propius accedit.

Vt in corpore latet animus, unde uim & impetum sumant omnia & mysteria, quæ est sacrorum pars optima, non patent nisi initiatis. Ita philosophiæ præcepta nota sunt omnibus, id uero quod in ea est optimum, latet.

Vt quosdam uxor magno ambitu ducta torquet. Ita quidam magnis laboribus accersunt, magno futura malo.

Vt puerorum, dum primum discunt scribere, digiti tenentur, & aliena manu per literarum simulacra ducuntur, post iubentur imitari propositum. Sic primum animus ad præscriptum adiuuetur oportet, donec incipiat per se philosophari.

Vt minuta quædam animalia, cum mordent, non sentiuntur, tumor indicat morsum, & in ipso tumore nullum uulnus apparet. Ita bonorum consuetudine prodesse non deprehendis, sed profuisse.

D. ERASMI ROT. SIMILIA

Vt primum est expurganda bilis, unde nascitur infania, deinde monendus homo, alioqui qui furiosum admoneat, quomodo debet procedere, quomodo se gerere in publico, furiosior sit ipso furioso. Sic primum animus est liberandus falsis opinionibus, postea tradenda praecepta philosophiae.

Vt qui ex claro sole redierunt in umbram, his caligant oculi. Ita qui a diuinorum contemplatione, ad humana recidunt.

Vt medici uetant admoueri remedia, cum morbus in accessu est, ac saeuit, sed cum se remittit. Ita ad primos illos irae aut doloris motus, non est adhibenda consolatio uel admonitio, sed ubi tempore coeperint esse leuiore.

Vt apparatus scenae, quia comodato datus est, statim redditur, & sine querela. Ita quicquid in uita contigit magnificum, siue serius, siue mox a fortuna repetatur, aequo animo reddemus, si tanquam commodatitiis utimur.

Vt qui uariis tempestatibus huc & illuc iactatus est, nec tamen peruenit, non multum nauigauit, sed multum iactatus est. Sic qui diu uixit nec profecit ad bonos mores, non diu uixit, sed diu fuit.

Generosus equus melius gestabit sarcinam quam ignauium iumentum, nemo tamen imponit. Ita magna ingenia sunt quidem & ipsa idonea functioni munium, sed indigna quae tam sordidis occupationibus onerentur.

Vt sidera mundi, si uel paulum subsistant, aut aberrent, summo id omnium malo fiat. Ita principi cessare non licet. quod si facit magna rerum humanarum pernicie fit.

EX LUCIANO, XENOPHONTE, AC
DEMOSTHENE.

Vt histriões Herculem in scenis, aut Agamemnonem representantes personati, auro amicti, toruum tuentes, & late hiantes, tenuem & exilem adunt uocem. Ita quidam in dialogis faciunt Platonem, aut magnos uiros loquentes, quorum pondus non possunt ingenio tueri.

Bona fabula aliquando exhibetur, uitio histriõnis male agen-